

Carola Schouten, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Visie minister Carola Schouten

Landbouw en water: invloed op kwaliteit en kwantiteit

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) concludeerde onlangs in de Nationale analyse waterkwaliteit dat de waterkwaliteit in Nederland de komende jaren naar verwachting verder zal verbeteren, maar dat de doelen van de Kaderrichtlijn Water zonder aanvullende maatregelen niet (overal) zullen worden gehaald.

Om die doelen overal te halen is het volgens het PBL onder andere nodig om in een aantal gebieden de maatregelen te intensiveren, om zo de belasting van het water met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Verschillende landbouw-dossiers, zoals onder meer gewasbeschermingsmiddelen, nitraat en grondwater, kringlooplandbouw en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid hebben dus een directe relatie met de waterkwaliteit en met de kwaliteit van de bronnen voor ons drinkwater.

Visie minister

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) Carola Schouten geeft haar visie en gaat nader in op een aantal dossiers. Zij kondigt onder andere aan dat dit jaar vijf provincies – op basis van de beschikbare informatie – adviseren over de haalbaarheid van de doelen voor wat betreft nitraat en grondwater.

Hoe ziet u de relatie tussen de landbouw en de kwaliteit en beschikbaarheid van zoetwater in Nederland?

Schouten: 'De landbouw heeft als grootste grondgebruiker in Nederland een belangrijke relatie met water. De landbouwbodems – waar de neerslag op valt – fungeren als een buffer om water vast te houden, het grondwater op peil te houden en de sloten, beken en rivieren te voeden. Tegelijkertijd vragen gewassen in het groeiseizoen voldoende water van goede kwaliteit. Water is dus van groot belang voor de landbouw en de landbouw van groot belang voor de watervoorraad in de bodem. Ook is de landbouw van invloed op de waterkwaliteit. Boeren dragen bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit door het terugdringen van emissies vanuit onder andere mest en gewasbeschermingsmiddelen.'

Samenwerking IenW

'Op veel terreinen werk ik samen met de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de landbouwsector en waterschappen aan het verbeteren van de waterkwaliteit, het verbeteren van de bodemkwaliteit en het zuinig omgaan met water. Denk daarbij aan: de omslag naar kringlooplandbouw, het Actieprogramma Nitraatrichtlijn, Toekomstvisie gewasbescherming, het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), het Nationaal Programma Landbouwbodems en het Actieprogramma klimaatadaptatie landbouw.'

Zoals blijkt uit de Nationale analyse waterkwaliteit worden de doelen van de Kaderrichtlijn Water niet gehaald en ligt dit grotendeels aan de aanwezigheid van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen afkomstig uit de landbouw. Hoe kijkt u hier tegenaan? Welke oplossingen ziet u om de waterkwaliteitsdoelen wel binnen bereik te krijgen?

'Om de doelen van de Kaderrichtlijn Water te halen, zijn al verschillende maatregelen in gang gezet. Zo zijn de eisen voor het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen en het zuiveren van afvalwater met gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw aangescherpt. Deze maatregelen hebben een positief effectief op de waterkwaliteit en het realiseren van de doelen uit de Kaderrichtlijn Water.'

Vertrouwen

'Regionaal liggen er wel nog grote opgaven, zoals het verlagen van de emissie naar bodem, water en lucht. Daar werk ik samen met de minister van IenW en regionale partijen (boeren, LTO, DAW, provincies, waterbedrijven, waterschappen) aan. In het veld is er veel energie voor het sluiten van kringlopen voor meststoffen en het investeren in een gezonde bodem. Daarom heb ik er vertrouwen in dat onze gezamenlijke inzet het verschil kan maken.'

Zonder emissies

‘Vanuit de kabinetsvisie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden en de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 wordt ingezet op weerbare planten en teeltsystemen, waardoor de behoefte aan gewasbeschermingsmiddelen afneemt. Indien gewasbeschermingsmiddelen toch nodig zijn, gebeurt dit nagenoeg zonder emissies.’

Hoe kan kringlooplandbouw helpen bij het behalen van de waterkwaliteitsdoelen?

‘Kringlooplandbouw gaat uit van het (zo breed mogelijk en zo lokaal mogelijk) sluiten van kringlopen, waarbij middelen worden hergebruikt en minder externe input nodig is. Dit principe is goed toepasbaar voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Door het beter sluiten van kringlopen worden emissies teruggedrongen en zal de waterkwaliteit verbeteren. Ook werken we aan contouren voor toekomstig mestbeleid, dat helpt bij het verbeteren van de Nederlandse waterkwaliteit.’

Binnen de Bestuursvereenkomst Nitraat zijn de doelen helder, maar is de voortgang traag. Wat zijn volgens u de oorzaken hiervan, en wat ziet u als belangrijkste instrumenten om de nitraatdoelen tijdig te kunnen halen?

‘De doelen van de bestuursvereenkomst zijn duidelijk: per gebied gemiddeld onder de 50 mg nitraat per liter uitkomen. Daarmee wordt een duurzame winning van drinkwater uit grondwater zekergesteld. Het Rijk, de drinkwaterbedrijven en vijf betrokken provincies hebben 12 miljoen euro vrijgemaakt om daaraan bij te dragen.’

Snel resultaat

‘Natuurlijk wil ik – net als iedereen – dat dat snel resultaat oplevert. Maar in de praktijk kost het tijd voordat aanpassingen een positief effect aantonen. Vorig jaar hebben de betrokken partijen vertrouwen naar elkaar uitgesproken over het proces. Toen is ook geconstateerd dat conclusies over de effecten op de waterkwaliteit nog even op zich laten wachten. Dit jaar zullen de vijf provincies – op basis van de beschikbare informatie – adviseren over de haalbaarheid van de doelen.’

Waardering

‘Ik wil benadrukken dat ik de vrijwillige inzet – van boeren in 34 kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden – enorm waardeer. Hun activiteiten om te voorkomen dat nutriënten uitspoelen naar het grondwater, laten zien dat zij serieus omgaan met de waardevolle en historische erfenis die de drinkwaterbronnen zijn.’

De visie en doelen op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 zijn ambitieus. Wat zijn wat u betreft de belangrijkste instrumenten om in te zetten via het Uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie om emissies naar oppervlakte en grondwater te beperken en de doelen te halen? De eerstvolgende mijlpaal is 2023, we zijn nog ver verwijderd van de voor dat jaar geformuleerde doelen.

‘Het uitvoeringsprogramma bij de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 ziet toe op de realisatie van de doelen (weerbare planten en teeltsystemen, verbinden van land- en tuinbouw met natuur en

‘WIJ WILLEN ALLE DOELEN REALISEREN’

nagenoeg geen emissies en residuen) via weerbare rassen, innovatieve teeltconcepten, technische maatregelen en uiteraard emissie-reducerende maatregelen.’

‘Voor emissiereductie zijn al afspraken gemaakt in het hoofdlijnenakkoord waterzuivering glastuinbouw en het pakket van maatregelen emissiereductie gewasbescherming open teelten. Daarin staan verschillende maatregelen om de emissie naar het oppervlaktewater terug te brengen tot nagenoeg nul. Denk daarbij aan het voorkomen van af- en uitspoeling van gewasbeschermingsmiddelen van erven, gebouwen en percelen en het verminderen van de verwaaiing van spuitvloeistof.’

Monitoren voortgang

‘In het uitvoeringsprogramma zullen wij afspraken maken over het monitoren van de voortgang, zodat – mocht dat nodig zijn – tijdig bijgestuurd kan worden. Bijvoorbeeld met emissiereductieplannen. We willen immers alle doelen realiseren.’

Hoe kan het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit, en hoe gaat u dit concreet invullen in het Nationaal Strategisch Plan?

‘Verbetering van de waterkwaliteit heeft hoge prioriteit in het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en zal ook een belangrijk onderdeel zijn van het nog uit te werken Nationaal Strategisch Plan (NSP). De eerste contouren van het NSP worden – naar verwachting – in het najaar uitgewerkt.’

Een nieuw uitgangspunt in het omgevingsbeleid is dat de ruimtelijke inrichting in eerste instantie moet worden afgestemd op de beschikbaarheid van zoetwater. Wat betekent dat voor de landbouw?

‘In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) wordt een voorkeursvolgorde voor (regionaal) waterbeheer opgenomen. De uitgangspunten zijn: dat de vraag naar water wordt afgestemd op de beschikbaarheid daarvan en dat wordt ingezet op zuinige omgang met water door watervragende functies, zoals drinkwater, landbouw en natuur. Door water beter vast te houden en slimmer te verdelen, kunnen wij wateroverlast en/of -tekorten voorkomen. Zo verwachten wij – op termijn – ook in droge perioden over voldoende zoetwater te beschikken, wat van groot belang is voor de landbouw, tuinbouw en natuur. Waterschappen, boeren, maar ook andere watergebruikers, investeren in het steeds beter vasthouden van regenwater in plaats van het zo spoedig mogelijk af te voeren. Klimaatverandering en droogte maken het ontzettend belangrijk dat innovatieve oplossingen worden bedacht en toegepast. Daarvoor biedt de overheid – onder andere via het plattelandontwikkelingsprogramma (POP3) – financiële steun.’

